
Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 30. maj 2018

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

Ocenjevalna shema za komentar besedila (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
1–4	Odgovor je nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja, ki je lahko posledica parafraze besedila ali poskusa odgovoriti na vprašanja. Očitno je, da kandidat dela ne pozna oziroma pozna le nekaj naključnih fragmentov.
5–7	Odgovor je kratek in fragmentaren, vendar vsebuje elemente, ki so povezani z obravnavanim besedilom. Največkrat gre za delce vednosti oziroma splošno obnavljanje celote dela in brez povezave z vprašanji iz navodil.
8–10	Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, vendar v odgovoru prevladuje fragmentarnost; razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je poznavanje dela zelo šibko, brez jasne navezave na vprašanja iz navodil, običajno je najti še veliko nerelevantnosti. Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.
11–13	Zadostno
	Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume omejeno in površno, lahko tudi napačno. Kandidat le deloma ali tudi ne odgovori na vprašanja iz navodil, vendar se odgovor že nanaša na dani odlomek, lahko kot preprost opis filozofskega problema, lahko posredno kot obnova celotnega dela, najti pa je še precej nerelevantnosti. Kandidat uporabi nekaj ustreznih pojmov, vendar brez analize. Če kandidat poskuša z argumentacijo, je ta pomanjkljiva. Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi. Kandidat odgovori na dana podvprašanja, morda ne na vsa enako izčrpno in relevantno. Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo večinoma razume. Toda opisi in razlage so še slabo razviti; kandidat sicer poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila. Kandidat delo pozna in vsebinsko odgovori na vprašanja.
17–19	Prav dobro, a z manjšimi pomanjkljivostmi
	Odgovor ima dobro strukturo, napake v izpeljavi so možne, a ne prevladujejo. Kandidat obširno odgovori na dana podvprašanja, iz česar je razvidno, da delo dobro pozna in razume; razlaga in argumentacija sta jasni in razumljivi, temeljni pojmi so opredeljeni. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so mogoče nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to bolj obrobne pomanjkljivosti. Kandidat delo dobro pozna ter v odgovorih dobro razloži in razčleni temeljne probleme odlomka in dela.
20–22	V glavnem odlično
	Naloga ima dobro strukturo, jasno in koherentno izpeljavo, skozi katero kandidat skladno in vsebinsko izčrpno odgovori na vsa dana podvprašanja. Značilni sta analiza pojmov in razvita pojmovna mreža. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim delom in ga komentira s pojmovnim aparatom iz besedila. Lahko tudi vstopi v dialog z avtorjem dela ter razvije in utemelji svoja stališča. Avtorja morda tudi obravnava širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto. Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito odgovori na vsa podvprašanja in ponekod celo vstopi v dialog z avtorjem.

Dodatna navodila za komentar besedila

Gre samo za okvirna navodila, kandidat se sam odloči, kako bo strukturiral svoj komentar in kako bo razporedil odgovore na vprašanja.

Naloga	
1	<p>Platon: Država</p> <p>V odlomku je opisana razlika med filozofijo in matematičnimi veščinami. Kandidati morajo znati razložiti to razliko, pojasniti, kakšna je glede na to funkcija filozofije v <i>Državi</i> in kakšna je pri tem vloga samih matematičnih veščin. Tako razložijo, kakšne so skupne lastnosti ter kakšne so razlike med filozofijo in matematiko, s čimer v bistvu predstavijo prispodobo o daljici. Umestiti morajo še svoj odgovor v širši kontekst, torej v utemeljevanje vprašanja, zakaj naj filozofi vladajo in kako bi ta politični ukrep uresničili.</p>

Naloga	
2	<p>Aristotel: Nikomahova etika</p> <p>Problem uživanja je vprašanje, ki se ves čas ponavlja v Nikomahovi etiki. Aristotel ves čas zavrača možnost, da je uživanje, kot menijo nekateri filozofi in navadni ljudje, najvišje dobro. Vendar uživanja samega ne zavrača. Meni, da je užitek nujen spremljevalec dobrega delovanja in da daje dobrim dejanjem še večjo vrednost. Po njegovem mnenju tisti, ki ne uživa v dobrih dejanjih, ni dober človek. Poleg tega morajo kandidati pojasniti Aristotelov nauk o dobrem življenju – srečnosti. Zakaj in kako mora posameznik delovati, da bo dosegel ta končni smoter oz. najvišje dobro? Poznati morajo torej Aristotelov nauk o vrlinah in razlago delovanja v skladu z njimi.</p>

Naloga	
3	<p>Descartes: Meditacije</p> <p>Descartes v Meditacijah iskanje gotovega spoznanja začne z dvomom in dvomi najprej o spoznanju, ki mu ga posredujejo čutila. A z dvomom seže naprej in v argumentu s sanjami sklepa, da je lahko vse dvomljivo, ter odvrne, da je dvomljivo samo sestavljeno, ne pa osnova za to slikarjijo duha, se pravi enostavne in obče stvari. In matematika spada med vede o enostavnih stvareh, ki so onkraj dvoma – so torej gotove in so spoznanje, ne zmeta. Poznejša izpeljava to omaja, a tudi potrdi. Umni razmislek privede do prve gotovosti, samega sebe. Primer z voskom pokaže težave čutnega spoznanja, tako da lahko vosek v resnici dojemam samo v duhu, ne spoznavam ga z gledanjem, temveč z motrenjem duha. In tudi delitev na tip stvari je povezana s spoznanjem, kolikor je povezan z jasnim in razločnim spoznanjem, ki je vir gotovosti.</p>

Naloga	
4	<p>Nietzsche: H genealogiji morale</p> <p>Na koncu druge razprave se Nietzsche vrne k zunajmoralnemu obligacijskemu pravu ter ga uporabi za razmerje med predniki in potomci, bog pa ni nič drugega kakor transfigurirani prednik. Človeštvo je od rodovnega plemstva podedovalo pojma dobro in slabo, rodovna božanstva, neodplačane dolgove do njih in zahtevo po odvezi dolgov. Občutek dolga do božanstev se je stopnjeval v krščanskem bogu. Skozenj se moralizirani pojmi dolga, dolžnosti, slabe vesti in krivde z vso ostrino obrnejo proti dolžniku, iz česar izhajata neodplačljivi dolg in večna kazen. Praded je preklet z izvornim grehom, narava je hudičeva, bivanje pa postane v luči onostranstva nevrednota (nihilizem). V ozadju tega se dogaja volja do samomučenja, nazaj potisnjena okrutnost ponotranjenega, nazaj v samega sebe pregnanega človeka – živali, ki je zaprt v "državo" zaradi ukrotitve in ki je iznašel slabo vest, da bi si zadajal bol, potem ko se je naravno hotenje povzročati bolečino preprečilo. Človek slabe vesti se tako polasti religiozne podmene, da bi prignal svoje samomučenje do najgrozovitejše strogosti in ostrine, tako njegov dolg do Boga, ki se iz ljubezni žrtvuje za dolžnika, naraste čez vse meje. Tak odnos do boga ni nujen, pri Grkih se npr. celo bogovi pritožujejo, da jih smrtniki uporabljajo za izgovor, da jih je ta ali oni bog znorel, kar jih obrani pred uničujočo slabo vestjo.</p>

IZPITNA POLA 2

Ocenjevalna shema za esej (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
1–4	Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Poznavanja filozofskih vsebin, povezanih s problemom iz naslova, ni.
5–7	Odgovor je fragmentaren, vendar daljši, morda deloma zaokrožen, kandidat ne pozna filozofske problematike izbranega naslova, zato odgovarja s pomočjo zdravega razuma in splošne razgledanosti.
8–10	Odgovor je fragmentaren, če pa ima zaokroženo zgradbo, je polna miselnih preskokov. Poznavanje in razumevanje danega problema je zelo omejeno, običajno skrčeno na nekaj nerazvitih, zgolj navrženih relevantnih poudarkov, ki so obrobni in kombinirani s splošno razgledanostjo kandidata. Kandidat skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so pogosto tudi nenatančne in napačne. Za odgovor je tipično obnavljanje drobcev najbolj elementarne snovi ter ponavljanje enega in istega.
11–13	Zadostno
	Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadovoljivo obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost), vendar sta uvod in/ali zaključek slabo razdelana, prisotni so tudi preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, toda odgovor se že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, vendar jih ne analizira. Naloga je večinoma opisna, če pa kandidat argumentira, je argumentacija skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže zgolj najbolj osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve. Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima najmanj 600 besed, njegova zgradba je dobra; uvod razloži ali vsaj nakaže problem, sklep se nanaša na problem, lahko je tudi izpeljan iz naloge. Razčlenjenost na odstavke je ustrezna, a lahko so prisotni preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno in za problem večinoma relevantno filozofsko terminologijo. Vendar so pojmi največkrat uporabljeni kot samoumevni, njihova analiza je obrobna, prav tako povezanost z drugimi relevantnimi pojmi. Kandidat opis in razlago poskuša dopolniti z argumenti, vendar gre največkrat za obnovo le delno razumljenih argumentov. Kandidat pa se že zaveda, da je argumentacija pomemben del odgovora, zato predstavi več pogledov na problem. Esej izraža dobro seznanjenost z ustrezno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar jasno razumevanje danega problema, argumentacija in analiza relevantnih pojmov še nista v ospredju.

17–19	Prav dobro, a opazne pomanjkljivosti
	<p>Esejistična zgradba je dobra. Uvod razloži problem, sklep je praviloma izpeljan iz jedra, odstavki so smiselno zaokrožene celote, preskoki v izpeljavi so redki. Problem iz naslova kandidat dobro razume. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema, kandidat se zaveda nujnosti analize pojmov in argumentacije. Nasploh v eseju oboje prevladuje pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in je posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa ponekod niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni, nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna.</p> <p>Iz odgovora je razvidna zelo dobra seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Kandidat se že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.</p>
20–22	Zvečine odlično
	<p>Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno linijo argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma njegovo rešitvijo. Izpeljave in utemeljitve so skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih stopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, kar je že plod samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta bogata in ustrezna.</p> <p>Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.</p>

Dodatna navodila za esej

Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko povsem drugačen esej, če ga le smiselno poveže z naslovnim problemom.

Vprašanje stvarnosti

Naloga	
1	<p>Razpravljajte o trditvi: Že vsakdanje odločitve ljudi dokazujejo, da je človek bitje, ki se lahko svobodno odloča, in da je radikalni determinizem zmoten.</p> <p>Trditev zastavlja vprašanje svobodne volje, natančneje, zagovarja radikalno libertaristično stališče, se pravi, da je človek vedno že svoboden dejavnik v vesolju in zato odgovoren za svoje izbire. Kandidati morajo znati predstaviti libertaristično stališče, pri čemer lahko natančneje razložijo in argumentirajo Sartrovo stališče, ki ga nato primerjajo s kritikami in nasprotnimi stališči: determinizmom in mehkim determinizmom.</p>

Naloga	
2	<p>Razpravljajte o trditvi: Ni nespremenljivega temelja stvarnosti, saj je bistvo sveta v nenehnem spreminjanju.</p> <p>Filozofi so v antiki razmišljali o nespremenljivem, nenastalem, neminljivem počelu, vzroku, temelju, ki tiči za spremenljivim pojavnim svetom. Naloga kandidata pa lahko je, da jim postavi nasproti heraklitsko tezo, na kratko ubesedeno v pantha rhei, in presodi, kateri imajo boljše argumente.</p>

Naloga	
3	<p>Razpravljajte o trditvi: Če čas izbriše vse sledove našega delovanja, je nesmiselno truditi se za kar koli.</p> <p>Trditev zastavlja vprašanje smisla človeškega življenja. Naloga kandidatov je predstaviti razmislek o tem, kaj dela življenje pomembno. Pri tem lahko pokažejo, kako naslovna trditev omogoča postavitev vprašanja v splošnejši kontekst, kar pomeni, da dobi življenje smisel ali pomen prav iz tega konteksta. Nato lahko preudarijo, kaj daje temu kontekstu pomen. Pri tem lahko pokažejo, da je mogoče življenje posvetiti različnim ciljem in te cilje preizprašajo, jih vzporejajo ali utemeljijo.</p>

Vprašanje spoznanja

Naloga	
4	<p>Razpravljajte o trditvi: »Spoznati pomeni preseči nenehni tok sprememb v fizičnem svetu in dojeti stalen racionalni red za njim.« (Palmer)</p> <p>Trditev napotuje na razmislek o odnosu med velikima teorijama spoznanja: racionalizmom in empirizmom. Ker trditev povzema Platonovo racionalistično teorijo spoznanja, jo lahko kandidati podrobneje razvijejo in kritično premislijo, pri čemer si lahko pomagajo z empirističnimi filozofi, kot so Locke, Berkeley, Hume in številni sodobni avtorji. Prav tako lahko s pridom uporabijo paleto pojmov, kot so gotovost, empirično/racionalno, čuti/razum, a priori/aposteriori itd.</p>

Naloga	
5	<p>Razpravljajte o trditvi: Spoznanja ne moremo graditi na čisto zaznavnih dejstvih, saj imajo velik pomen tudi predvidevanja in pričakovanja.</p> <p>Empirizem predpostavlja, da so izvor spoznanja čutni podatki, izvor pa temu nasprotuje. Naloga kandidata je premisliti osnovno empiristično tezo skozi Kanta, pozitivizem ipd.</p>

Naloga	
6	<p>Razpravljajte o trditvi: Znanost poskuša teorije ovreči, ne pa dokazati, da so resnične.</p> <p>Trditev napotuje na razmislek o znanosti. Pri tem napotuje na logični odnos med verifikacijo in falzifikacijo ter hkrati postavlja teorijo o razvoju znanosti (to je z nizom ugibanj in ovržb). Od kandidatov se pričakuje, da ob pojmih <i>verifikacija</i> in <i>falzifikacija</i> razmislijo o enostavnem pojmovanju znanosti, ki se zanaša na indukcijo, in pokažejo na meje induktivne metode.</p>

Vprašanje morale

Naloga	
7	<p>Razpravljajte o trditvi: Človek je samo kolešček v mehanizmu neizogibne nujnosti. Kar koli stori, je odvisno od preteklih dogodkov in dejanj, tako da na svoja dejanja pravzaprav sploh nima vpliva.</p> <p>S trditvijo bi se strinjali zagovorniki trdega determinizma. Ob podmeni, da je že vse vnaprej določeno, morala izgublja svoj smisel. Zagovorniki mehkega determinizma pa menijo, da smo kljub množici dejavnikov, ki nas določajo in vplivajo na nas, v svojem delovanju vseeno svobodni. Naloga kandidata je povezati determinizem z moralo in ugotoviti, ali je ta sploh mogoča, če je človekovo delovanje vselej določeno in nima možnosti izbire.</p>

Naloga	
8	<p>Razpravljajte o trditvi: »Quod licet lovi, non licet bovi.« (Kar je dovoljeno Jupiteru, ni dovoljeno volu.) Ker ljudje med sabo nismo enaki, potem tudi moralna pravila ne morejo veljati za vse enako.</p> <p>Praktične izkušnje marsikdaj postavljajo v negotovost podmeno, da obstaja znotraj posamezne družbe morala, ki naj bi veljala za vse njene člane brez razlike. Trditev usmerja kandidate v premislek o utemeljitvi morale in njeni funkciji.</p>

Naloga	
9	<p>Razpravljajte o trditvi: Dobro življenje je življenje v skladu s človeškim bistvom. Hlepenje po bogastvu, užitku in materialnih dobrinah pa nas od dobrega življenja samo oddaljuje.</p> <p>Dobro življenje je osrednji pojem antičnih etik. Ker so filozofi različno opredeljevali človeško bistvo, so si različno razlagali tudi dobro življenje. Hedonisti so dobro življenje enačili z ugodjem, kiniki s samoobvladovanjem, Aristotel pa kot razglabljanje. Kako bi danes opredelili dobro življenje?</p>

Posameznik in skupnost

Naloga	
10	<p>Razpravljajte o trditvi: Izvoljena aristokracija je največ, kar lahko upamo.</p> <p>Trditev prinaša Schumpeterjevo misel, da je večina ljudi nezmožnih za politično življenje, zato jim je to treba nekako preprečiti. V bistvu gre za razpravo o posredni oziroma neposredni demokraciji in argumentih za eno in drugo obliko demokracije (elementi odločanja, zanimanje za politično ipd.).</p>

Naloga	
11	<p>Razpravljajte o trditvi: V svobodni družbi je treba omejiti mojo svobodo, da bi zaščitili svobodo drugih, pa tudi lastno svobodo.</p> <p>Trditev odpira vprašanje svobode. Naloga kandidatov je premisliti, ali moramo postaviti meje lastni svobodi, da bi bili svobodnejši, in s tem povezano vprašanje, do kod se ima država ali skupnost (javno mnenje) pravico vpletati v svobodo posameznika. V kakšnem pomenu je torej zakon pogoj svobode? Pri tem je pomemben razmislek o tem, kako naj sploh razumemo svobodo. Kandidati lahko prav tako vpeljejo pojma negativne in pozitivne svobode. Avtorji, ki jih lahko uvedejo, so zlasti avtorji liberalne tradicije, kot so Mill, Locke itd. Seveda pa tudi Rousseau.</p>

Naloga	
12	Razpravljajte o trditvi: Družbena pravičnost nasprotuje osebni in ekonomski svobodi, ki ju zahteva tržno gospodarstvo.
	Trditev odpira zahtevno vprašanje družbene pravičnosti in njenega odnosa do vprašanja svobode. Ker svoboda na trgu povzroča (velike) družbene razlike, je mogoče v naslovu prepoznati misel, da je pravičnost povezana z enakostjo. Kandidati imajo tako zelo široke možnosti razmisleka. Razpravljajo lahko o odnosu med pravičnostjo kot enakostjo in pravičnostjo kot zaslužnostjo, vprašajo se lahko, kaj je dobra družba, ter v tem okviru razmišljajo o odnosu med svobodo in pravičnostjo. Izhodišča, na katera se lahko oprejo, so libertarizem, liberalizem in socializem.

Filozofija religije

Naloga	
13	Razpravljajte o trditvi: Vsemogočen Bog ne bi ustvaril ljudi, ki nosijo očala.
	Bogu se med drugim tradicionalno pripisuje tudi vsemogočnost in dobroto. Naloga kandidata je premisliti pojem Boga skozi vprašanje zla, povezano z dokazi za božje bivanje.

Naloga	
14	Razpravljajte o trditvi: »Religije človeštva moramo uvrstiti med blodnje ...« (Sigmund Freud)
	Trditev prinaša kritiko religije. Naloga dijakov je to kritiko premisliti, pokazati, da dokazi za nekoherentnost Boga niso glavno orožje kritike religije, temveč da so motivi religije napačni. Nasproti lahko postavijo religiozni pogled, če ta prinaša neko uteho, in razvijejo Freudovo kritiko religije, ki jo je mogoče podpreti še s Feuerbachovo in Marxovo.

Naloga	
15	Razpravljajte o trditvi: Čeprav ateisti podpirajo svoje prepričanje, da Boga ni, s sodobno znanostjo, Bog ni predmet znanosti, zato se ateisti motijo.
	Klasična trditev o sporu med vero in razumom se v 20. stoletju nadaljuje z enako intenzivnostjo kakor na zgodovinskem začetku srečanja krščanstva z antično miselnostjo. Sodobni ateisti, kot npr. Dawkins, podpirajo svoje stališče z znanostjo. Kandidat tako razmišlja o odnosu vere in razuma skozi znanost, morda kot primer vpelje razpravo med kreacionisti in darvinisti.